

Tämä on artikkelin käsikirjoitusversio.

Impola, J. 2018. On kuin Ateenassa pöllöjä. Numismaatikko 54 (1), 4–5.

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

www.seamk.fi

verkkolehti.seamk.fi

Jorma J. Imppola

On kuin Ateenassa pöllöjä

Ehkä tunnetuimpia antiikin rahoja ovat Ateenassa lyödyt näyttävät ja kauniit pöllöaiheiset hopearahat. Attican alueella sijaitseva Lavrion oli tunnettu jo vuodesta 3 200 eKr. hopeasiintymistään ja pienimuotoisesta hopean tuotannosta, mutta vuonna 483 eKr. sieltä löytyi poikkeuksellisen rikas hopeasuoni läheltä nykyistä Agios Konstantinosta, joka sijaitsee reilun 100 kilometrin päässä Ateenasta. Tämä aikoinaan valtava hopeasiintymä mahdollisti ateenalaisille suuren vaurauden, joka näkyi erityisesti lisääntyneenä rahanlyöntinä. Erityisesti 4 drakman eli tetradrakman rahoja tuotettiin valtavasti, mutta myös pienempiä hemidrakman/triobolin (1,8 g), drakman (n. 4,3 g) ja didrakman (n. 8,6 g) pöllörahoja valmistettiin, kuten myös pieniä hemiobolin (n. 0,35 g), obolin (n. 0,7 g) ja diobolin (n. 1,3 g) hopeisia pöllörahoja.

Kuva 1. Attican/Ateenan tetradrakmojen kehittyminen vuosina 525 – 294 eKr. Rahojen paino on noin 17 grammaa. Rahan naishahmo kuvaa viisauden neitsytjumalatar Athenea ja pöllö oli hänen seuralaisensa.

Kaivokset kuuluivat Ateenan kaupungille ja niitä vuokrattiin eri yrittäjille kiinteällä tuotannon prosenttiosuudella. Vaikeimmat työt, kuten maanalainen louhinta, teetettiin orjilla, joista moni menetti tässä raskaassa työssä henkensä. Lavrionin kaivosten tuottama vauraus käytettiin aluksi poliitikko Themistokles:in vaatimuksesta mahtavan 200 kolmisoutulaivasta koostuneen sotalaivaston

rakentamiseen. Ateenalaiset olivat hyvin riippuvaisia merenkulusta niin kaupankäynnin kuin ruokahuollon turvaamisen kannalta, joten Themistokles väitti laivaston helpottavan Ateenan asemaa pitkäaikaisessa kiistassa Aeginan saaren kanssa kuten myös käynnissä olleessa sodassa Persian kanssa.

Attican/Ateenan valtion kyetessä tuottamaan valtavasti lisää lyötyä rahaa mahdollisti se myöskin merkittävät julkiset hankkeet, joista merkittävin oli sotalaivaston rakentamisen ohella ilman muuta Akropoliin temppelikompleksin rakentaminen. Persialaisten vuonna 480 eKr. tekemän hyökkäyksen takia tuhoutuneen Akropoliksen rakentaminen alkoi persialaisten poistuttua ja olojen vakiinnuttua ja se jatkui eri projektein vuoteen 404 eKr. asti, jolloin Peloponnesolaissodat alkoivat. Koska kyseessä oli valtava kivirakentamishanke, ei Attican tai edes koko antiikin Kreikan alueelta tietenkään löytynyt riittävää määrää osaavia kivityöläisiä, vaan heitä saapui ”matkatöihin” ympäri antiikin maailman – erityisesti Egyptistä. Ja koska he saivat palkkansa Attican/Ateenan hopearahoina, kulki näitä rahoja

kivityöntekijöiden mukana suuria määriä maailmalle.

Kuva 2. Akropolis antiikin aikana.

Lähde: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c4/Akropolis_by_Leo_von_Klenze.jpg

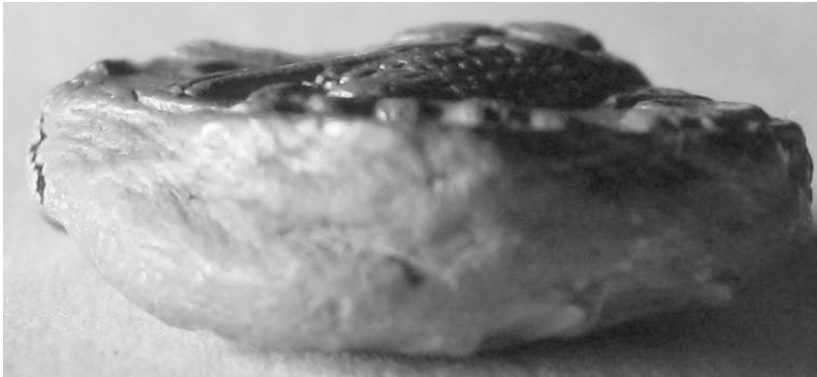
Tästä tuleeikin otsikon teema: englannin kielessä käytetään vielä tänä päivänäkin sanontaa ”bring owls to Athens” kuten me käytämme sanontaa ”myydä lunta eskimoille”. Ateena on siis vieläkin kuuluisa pöllöistään! Nykyisin markkinoilla olevat kauniit hopeiset pöllö-tetradrakmat ovat hyvin todennäköisesti löydetyt aivan muualta kuin Kreikasta. Kuten arvata saattaa, oli valtaosa Akropoliin rakentamisessa mukana olleista kivityöläisistä kotoisin Egyptistä, ja he veivätkin mukanaan Egyptiin suuria määriä näitä rahoja. Näin ollen näitä rahoja löytyy vielä nykyisinkin erityisen paljon juuri Egyptin alueelta.

Näillä rahoilla olikin Egyptin alueella ja jopa kauempanakin niin suuri merkitys rahaliikenteessä, että satakunta vuotta myöhemmin, Aleksanteri Suuren valloittua Lähi-Idän maat Persia mukaan lukien lyöttäti Aleksanterin valtakunnan Mesopotamian satraappi Mazekes 331 – 322 eKr. Ateenan pöllötetradrakman imitaatioita. Rahat olivat hyvää hopeaa ja aidon painoisia, mutta ne olivat alkuperäistä hieman krouvimpaa tekoa.

Kuva 3. Persia, Aleksanterin valtakunnan Mesopotamia. Tetradrakma satraappi Mazakesin lyöttämänä 331 – 322 eKr. Paino 17,22 g.

Mazakes on tunnettu Persian satraappina, joka otti Egyptin haltuunsa Sabakesin hävittyä taistelun Aleksanteri Suuren armeijaa vastaan Granicus:issa. Myöhemmin hän antoi provinssin rauhanomaisesti Makedonian kuninkaalle. Mazakesin pöllötetradrakmojen imitaatiot ovat jo kauan olleet tunnettuja ja ne on yhdistetty hänen satraappikuntaansa Egyptissä. Näistä imitaatioista on kuitenkin löydetty erilaisia tyyllisiä tekijöitä, jotka osoittavat, että kaikkia pöllötetradrakmaimitaatioita ei ole lyöty Egyptissä. Uudemmat löydöt, kuten vuoden 1973 Irakin löytö, ovat osoittaneet, että Egyptin lisäksi näitä rahoja on ilmeisesti lyöty myös nykyisen Irakin alueella.

Kuva 4. Sivukuva kuvan 3 rahasta. Mazakesin imitaatorahoille on tyypillistä karun ulkoasun lisäksi varsin suuri paksuus (jopa 4 – 5 mm).

Tässä siis eräs esimerkki todellisesta maailmanrahasta, jota tuotettiin eri versioina liki 300 vuoden ajan ja jota käytettiin rahana niin Kreikassa, Egyptissä kuin Mesopotamiassakin.

Tässä siis eräs esimerkki todellisesta maailmanrahasta, jota tuotettiin eri versioina liki 300 vuoden ajan ja jota käytettiin rahana niin Kreikassa, Egyptissä kuin Mesopotamiassakin. Meidän keräilijöiden kannalta näissä rahoissa – niin alkuperäisissä kuin imitaatioissakin – on mukava asia se, että niiden lukuisuudesta johtuen on mahdollista hankkia näitä näyttäviä ja historiallisesti hyvin merkittäviä pöllötetradrakmojen perustyyppisiä niin koti- kuin ulkomaisistakin huutokaupoista varsin sopuisaan 200 – 300 euron kappalehintahaarukkaan.